

A TANÁCS AJÁNLÁSA**(2017. július 11.)****Litvánia 2017. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Litvánia 2017. évi stabilitási programját**

(2017/C 261/14)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

- (1) A Bizottság 2016. november 16-án elfogadta az éves növekedési jelentést, amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2017. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2017. március 9–10-én jóváhagyta az éves növekedési jelentés prioritásait. A Bizottság az 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽²⁾ alapján 2016. november 16-án elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült jelentést, amelyben Litvániát nem sorolta azon tagállamok közé, amelyek vonatkozásában részletes vizsgálatra kerülne sor. A Bizottság ugyanezen a napon az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást is elfogadott, amelyet az Európai Tanács 2017. március 9–10-én jóváhagyott. A Tanács 2017. március 21-én elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlást ⁽³⁾ (a továbbiakban: az euroövezetre vonatkozó ajánlás).
- (2) Mivel Litvánia pénzneme az euro, továbbá tekintettel a gazdasági és monetáris unió gazdaságainak szoros összefonódására, Litvániának gondoskodnia kell arról, hogy teljeskörűen és megfelelő időben végrehajtsa az euroövezetre vonatkozó ajánlást, melyet az alábbi 2. ajánlás tükröz.
- (3) A Litvániára vonatkozó 2017. évi országjelentést 2017. február 22-én tették közzé. Az országjelentés értékelte a Tanács által 2016. július 12-én elfogadott országspecifikus ajánlások és az előző években Litvániának címzett ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedéseket, valamint az Európa 2020 stratégia nemzeti szintre lebontott célkitűzései kapcsán Litvánia által elért eredményeket.

⁽¹⁾ HL L 209., 1997.8.2., 1. o.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2011. november 16-i 1176/2011/EU rendelete a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról (HL L 306., 2011.11.23., 25. o.).

⁽³⁾ HL C 92., 2017.3.24., 1. o.

- (4) Litvánia 2017. április 27-én benyújtotta 2017. évi nemzeti reformprogramját, 2017. április 28-án pedig 2017. évi stabilitási programját. A kapcsolódási pontok figyelembevétele érdekében a két program értékelésére egyidejűleg került sor.
- (5) A 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó európai strukturális és beruházási alapok programozását a vonatkozó országspecifikus ajánlások figyelembevételével alakították ki. Az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽¹⁾ 23. cikke szerint, amennyiben az a vonatkozó tanácsi ajánlások végrehajtásának elősegítése érdekében szükséges, a Bizottság kérheti egy tagállamtól partnerségi megállapodásának és releváns programjainak felülvizsgálatát és az azok módosítására vonatkozó javaslatot. A Bizottság az európai strukturális és beruházási alapok eredményességét és a gondos gazdasági irányítást összekapcsoló intézkedések alkalmazására vonatkozó iránymutatásokban további részletekkel szolgált arról, hogyan alkalmazná az említett rendelkezést.
- (6) Litvánia jelenleg a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciók ágához tartozik. A 2017. évi stabilitási program szerint a kormány az államháztartási egyenleget a 2017-ben a GDP 0,4 %-ának megfelelő hiányról 2020-ra a GDP 1,3 %-ának megfelelő többletre tervezi javítani. A középtávú költségvetési cél – a GDP 1 %-ának megfelelő strukturális hiány – a tervek szerint a programidőszak egésze során biztonsággal teljesül. A jóváhagyott kiigazítási pálya 2016-tól kezdve tartalmazza a rendszerszintű nyugdíjreformot. 2017-ben további jelentős strukturális munkaerőpiaci és nyugdíjreformokat tükröz. A 2017. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság-ráta 2020-ra várhatóan a GDP 33,8 %-ára csökken a 2016-os 40,2 %-os értékről. A költségvetési előrejelzéseket alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv megalapozott. Ugyanakkor 2018-tól kezdődően a kitűzött államháztartási többletcélok elérésének támogatásához szükséges intézkedések nincsenek kellőképpen kidolgozva.
- (7) Litvánia 2017. évi stabilitási programjában a prevenciók ág keretében a GDP 0,5 %-ának megfelelő átmeneti eltérés igénybevételét kérte, az Ecofin Tanács által 2016 februárjában jóváhagyott, a Stabilitási és Növekedési Paktum által biztosított rugalmasságról szóló közös álláspontnak megfelelően, tekintettel az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságát kedvezően befolyásoló, nagy horderejű strukturális reformok tervezett végrehajtására. Ez különösen a megerősített indexálás és a nyugdíjszerző szolgálati idő fokozatos növelése révén a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának fokozását érinti. A reformok azonban nem alakítottak ki automatikus kapcsolatot a nyugdíjkorhatár és a várható élettartam között. Emellett új munkaszereződés-típusok, rövidebb felmondási idők, alacsonyabb végkielégítések és rugalmasabb munkaidő bevezetésével a reformok modernizálják a munkaügyi kapcsolatokat is. Megerősítik továbbá az álláskereső és szociális ellátásokra jogosultak körét és az ellátások megfelelőségét, kiterjesztik az aktív munkaerőpiaci intézkedések hatókörét, és csökkentik az illegális és a nem biztosított foglalkoztatás mértékét. A hatóságok becslése szerint a reformok kedvező hatással vannak az államháztartás fenntarthatóságára, mivel hosszú távon átlagosan a GDP akár 3,8 %-át kitevő éves nyugdíjkiadás-megtakarítást eredményeznek, míg a reform munkaerőpiacra irányuló része akár 10 %-kal is növelheti a foglalkoztatottak éves átlagos számát, ami nagyjából megalapozott feltételezésnek tűnik. Ezért a reformok teljes körű, időben történő végrehajtása pozitív hatást fog gyakorolni az államháztartás fenntarthatóságára. A jelenlegi értékelés alapján 2017-ben Litvánia megfelel a kért átmeneti eltérés feltételeinek, amennyiben megfelelően végrehajtja a megállapodás szerinti reformokat, amit az európai szemeszter során fognak ellenőrizni. Tekintettel arra azonban, hogy biztosítani kell a minimális referenciaérték (vagyis a GDP 1,5 %-ának megfelelő mértékű strukturális hiány) további betartását, és figyelembe véve a rendszerszintű nyugdíjreformra vonatkozó rendelkezéshez kapcsolódóan korábban adott engedményt (a GDP 0,1 %-a), a jelenlegi értékelés szerint Litvánia számára 2017-ben a GDP 0,4 %-ának megfelelő mértékű további átmeneti eltérés engedélyezhető, amely kicsivel elmarad a kért, a GDP 0,5 %-át kitevő mértéktől.
- (8) A Tanács 2016. július 12-i, 2017-re vonatkozó ajánlása szerint Litvániának biztosítania kell, hogy a középtávú költségvetési céltól való eltérés ne haladja meg a rendszerszintű nyugdíjreformhoz kapcsolódóan megengedett eltérést⁽²⁾. A nyugdíjreformhoz kapcsolódóan 2016-ra adott engedményeket és a strukturális reformok végrehajtásához kapcsolódóan 2017-re megengedett átmeneti eltérést figyelembe véve 2017-ben a GDP 1,3 %-át

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 320. o.).

⁽²⁾ Litvánia számára engedélyezett, hogy 2017-ben és 2018-ban a rendszerszintű nyugdíjreformra vonatkozó rendelkezés keretében 2016-ra adott engedmény mértékéig eltérjen a középtávú költségvetési céljától, mivel az átmeneti eltérések hároméves időtartamra továbbvihető.

kitevő mértékű strukturális egyenleg-romlás engedélyezett. A Bizottság 2017. tavaszi előrejelzése alapján Litvánia 2017-ben előreláthatólag teljesíti ezt a követelményt. 2018-ban Litvánia várhatóan teljesíti középtávú költségvetési célját, figyelembe véve a 2016-ra rendszerszintű nyugdíjreform, 2017-re pedig a strukturális reform végrehajtásához kapcsolódóan adott engedményeket, mivel az átmeneti eltéréseket egy hároméves időszakban át lehet vinni. A Bizottság 2017. évi tavaszi előrejelzése alapján ez összhangban van a nettó elsődleges államháztartási kiadások⁽¹⁾ legfeljebb 6,4 %-os nominális növekedésével 2018-ban, ami a strukturális egyenleg GDP-arányosan -0,6 %-os romlásának felel meg. Változatlan politikát feltételezve Litvánia 2018-ban az előrejelzések szerint megfelel ennek a követelménynek. Összességében a Tanács véleménye az, hogy Litvánia az előrejelzések szerint 2017-ben és 2018-ban meg fog felelni a Stabilitási és Növekedési Paktum rendelkezéseinek.

- (9) Az adómentes minimálbér legutóbbi emelése nyomán az alacsony keresetűek adóterhe jelentősen csökkent az elmúlt évek során, és jelenleg az uniós átlaghoz közelít. Ugyanakkor a kompenzáló adónövelés korlátozott volt, következésképpen a GDP-arányos adóbevétel a legalacsonyabbak közt van az EU-ban, ami miatt Litvánia csak korlátozottan képes kezelni szociális kihívásait. Az alacsony adóbevétel oka az árnyékgazdaság viszonylag nagy aránya, valamint a környezetvédelmi és a tőke adóztatásából származó viszonylag alacsony bevétel.
- (10) Noha Litvániában az elmúlt években javult a héabeszedés, héabevétel-kiesése mégis a legmagasabbak közt van az EU-ban. A bérek alacsony bejelentési aránya súlyosbítja az alacsony adóbevételek problémáját. Az adózási fegyelem javítása növelné a költségvetési bevételeket és fokozná az adórendszer méltányosságát, valamint a gazdaság hatékonyságát.
- (11) Az időskori függőségi ráta emelkedése várhatóan erősödni fog, és a nyugdíjra vonatkozó hatályos szabályok mellett a GDP-arányos nyugdíjkiadások a 2030-as évek végére előreláthatólag közel 50 %-kal növekednek. A nyugdíjellátások és a várható élettartam összekapcsolása elengedhetetlen azon teher korlátozásához, amelyet a nyugdíjkiadások jelentenek az államháztartás számára.
- (12) Litvánia elhalasztotta a munka új törvénykönyvének és más, az új szociális modellről szóló jogszabályoknak a hatálybalépését. Ez lehetőséget biztosít számára, hogy a munkaügyi kapcsolatok terén biztosítsa a rugalmasság és a biztonság megfelelő egyensúlyát. Litvánia számára továbbra is jelentős kihívást jelent a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők magas aránya, amelyhez növekvő jövedelmi egyenlőtlenség társul. A háztartások leggazdagabb 20 %-a jövedelmének a legszegényebb 20 % jövedelméhez viszonyított aránya a 2012. évi 5,3-ról 2015-ben 7,5-re emelkedett, és a második legnagyobb az EU-ban. Ez hátráltatja a gazdasági növekedést, a makrogazdasági stabilitást és egy befogadó társadalom kialakulását. A szociális biztonsági háló jelenleg nem kezeli hatékonyan ezt a kihívást, mivel kevés kiadást fordít a szociális védelemre. Emellett a jövedelmi egyenlőtlenséget tekintve az adózás és a szociális transzferek kifizetése előtti, illetve utáni helyzet közötti különbség uniós viszonylatban a legcsekélyebbek közé tartozik. Mindazonáltal a kormány napirendjében kiemelt helyen szerepel a szegénység és társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem. Az új szociális modellről szóló jogszabály növelni kívánja az álláskeresői járadékok megfelelőségét és a támogatottak körét, valamint eszmecsere folyik a szociális segélyek megfelelőségének javításáról. E fontos döntéseket még meg kell hozni és végre kell hajtani. Az időskori szegénység kezelése érdekében Litvánia 2016-ban indexálási mechanizmussal egészítette ki a nyugdíjakról szóló jogszabályt, amely a nyugdíjak megfelelőségének javításához használható.
- (13) Fontos, hogy Litvánia foglalkozzon a készségekkel kapcsolatos problémáival, és ellensúlyozza a munkaképes korú népesség csökkenésének negatív hatásait. Továbbra is magas azon tanulók aránya, akiknek nem megfelelőek az alapkészségei. Bár a felsőfokú végzettségűek aránya magas, a felsőoktatást beárnyékolják a gyenge minőségi elvárások és a pénzügyi ösztönzők, amelyek teljesítmény helyett a túlméretezést és a hatékonyság hiányát mozdítják elő. Folytatni kell az oktatás minden szintjén magas színvonalú tanítás biztosítására tett erőfeszítéseket (többek között a szakmai életpályák és a munkafeltételek reformján keresztül). Ez alapvető az alulteljesítés és az oktatás hiányosságainak kezelése, valamint a minőségi felsőoktatás (többek között teljesítményalapú finanszírozás bevezetésével és a felsőoktatási intézmények konszolidálásával történő) biztosítása érdekében. Litvániában a

⁽¹⁾ A nettó államháztartási kiadás a teljes államháztartási kiadás, a következők kivételével: kamatkidadások, az uniós programokra fordított azon kiadások, amelyeket teljes mértékben ellentételeznek az uniós alapokból származó bevételek, valamint az álláskeresői ellátásokra fordított kiadások nem diszkrecionális változásai. A hazai finanszírozású bruttó állóeszköz-felhalmozás négyéves időszakra van szétterítve. A törvényben előírt diszkrecionális bevételi intézkedéseket, illetve bevételnövelést figyelembe veszik. A bevételi és a kiadási oldalon végrehajtott egyszerű intézkedéseket nettósítják.

felntőttoktatásban való részvétel tartósan alacsony szintje gátolja a munkaerőpiaci reformok hatékonyságát, és a jobban képzett munkaerő kialakulását. Litvánia a nyilvánosan hozzáférhető tanulási lehetőségek kínálatának és relevanciájának növelésére összpontosította erőfeszítéseit, de ez eddig nem hozott kézzelfogható eredményeket. Ahhoz, hogy magasabb és fenntartható részvételi rátákat érjen el a felntőttoktatásban, Litvániának az egyéneket is bátorítania kell a tanulásra, és több munkáltatót kell ösztönöznie arra, hogy biztosítsanak tanulási lehetőséget alkalmazottaik számára.

- (14) Az alacsony- és közepes képzettségűek körében a munkanélküliség továbbra is meghaladja az uniós átlagot. A fogyatékossgal élők szegénységi rátája magas, részben a gyenge munkaerőpiaci integrációjuk miatt. Litvániában az aktív munkaerőpiaci intézkedések jelenleg korlátozott szerepet játszanak abban, hogy segítsenek az embereknek visszatérni a munkaerőpiacra. Litvániának jelentős mozgástere van munkaerőpiacának befogadóbbá tételére, többek között úgy, hogy több támogató intézkedést kínál a fogyatékossgal élők számára. Ez magában foglalja például a támogatott foglalkoztatás és a szakképzési rehabilitációs program bővítését, valamint a rehabilitációs költségvetések hozzáférhetőségének fokozását. A nemrégiben elfogadott foglalkoztatási törvény rendelkezik a kellő potenciállal az aktív munkaerőpiaci intézkedések biztosításának javítására.
- (15) Litvánia az elmúlt években haladást ért el a szociális párbeszéd javításában. A szociális partnerek aktívan részt vesznek a munka új törvénykönyvéről és az új szociális modellről folytatott megbeszéléseken, és a kormány létrehozta a szociális párbeszéd megerősítésére irányuló cselekvési tervet. Ennek célja a szociális partnerek kapacitásbővítése, a kollektív tárgyalások előmozdítása és a szociális párbeszéd javítása minden szinten.
- (16) Litvániában az egészségügyi eredmények továbbra is jelentős negatív hatást gyakorolnak a potenciálisan rendelkezésre álló munkaerőre és a munkatermelékenységére. Noha az ország erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a betegeket az egészségügy költséghatékonyabb típusai felé terelje, az egészségügy teljesítményét továbbra is rontja, hogy túl nagy mértékben hagyatkoznak a fekvőbeteg-ellátásra és kevés kiadást fordítanak a megelőzésre és a közegészségügyre. A betegek által fizetett közvetlen térítések aránya igen magas, különösen a gyógyszerek esetében.
- (17) A negatív demográfiai fejlemények következtében a növekedés egyre inkább a munkatermelékenységtől fog függeni. A 2000 és 2015 közötti időszakban Litvánia munkatermelékenységének növekedési rátája az egyik legmagasabb volt az uniós tagállamok között, de az utóbbi időben a növekedés üteme lelassult. Litvánia állami beruházásait a rossz tervezés és az ország stratégiai céljaival való gyenge összekapcsolás sújtja. A közszektor K+F intenzitása a 2015. évi uniós átlagot némileg meghaladó szintre nőtt, a vállalkozói K+F intenzitása viszont még mindig elmarad ettől. A 2016-ban elfogadott litván tudományos és innovációs szakpolitikai reformokra vonatkozó iránymutatás célja a kutatás és innováció terén fennálló kihívások kezelése. Ezt a következőkkel kívánja elérni: az intézményi K+F finanszírozás reformja; a kutató és felsőoktatási intézmények, tudományos központok és technológiai parkok konszolidálása; valamint jobb szakpolitikai koordináció, nyomon követés és értékelés. Litvánia némi haladást ért el az alternatív finanszírozási formák támogatása terén. Segített számos kockázatitőke- és magvetőtőke-alap létrehozásában. A parlament emellett nemrégiben fogadott el egy törvényt a közösségi finanszírozásról.
- (18) A bíróság elé vitt vesztegetései ügyek száma az utóbbi években folyamatosan emelkedett, bizonyítva, hogy Litvánia megerősítette a korrupció elleni erőfeszítéseit. Mindazonáltal néhány fontos területen, úgymint az egészségügy és a közbeszerzés, nem mindig alkalmazzák a gyakorlatban a hétköznapi és magas szintű korrupció elleni rendelkezéseket. Az egészségügyi ágazat az orvosoknak fizetett hálapénz elterjedt gyakorlatával küzd. Elégtelen az átláthatóság a közbeszerzésekben, különösen a helyi önkormányzatok szintjén. Ezen túlmenően a visszaélést bejelentő személyekkel kapcsolatos gyenge szabályozás nem ösztönzi a köz- és magánszférabeli potenciális szabálytalanságok bejelentését. A kormány a korrupcióellenes programjában prioritásként kezeli az egészségügyi ágazatban fellelhető korrupció leküzdését. A kormány emellett az alacsony értékű közbeszerzések esetében a korrupciós kockázatok és az összeférhetlenségek csökkentése érdekében arra kötelezte az ajánlatkérő szervezetet, hogy tegyenek közzé online információt az indított ajánlattételi eljárásokról, a sikeres pályázókról és az odaítélt szerződésekről. E szakpolitikák végrehajtásának biztosításához azonban folyamatos nyomon követésre van szükség.
- (19) A 2017. évi európai szemeszter keretében a Bizottság átfogóan elemezte a litván gazdaságpolitikát, és az elemzést közzétette a 2017. évi országjelentésben. A Bizottság értékelt továbbá a 2017. évi stabilitási programot és a 2017. évi nemzeti reformprogramot, valamint az előző években Litvániának címzett ajánlások végrehajtása érdekében

hozott intézkedéseket. A Bizottság figyelembe vette nemcsak azoknak Litvánia fenntartható költségvetési, valamint társadalom- és gazdaságpolitikája szempontjából mutatott jelentőségét, hanem azt is, hogy azok megfelelnek-e az uniós szabályoknak és iránymutatásoknak, tekintve, hogy az Unió átfogó gazdasági kormányzását az uniós szempontoknak a leendő tagállami döntésekbe való beépítésével kell megerősíteni.

- (20) Ezen értékelés fényében a Tanács megvizsgálta a 2017. évi stabilitási programot, és véleményét ⁽¹⁾ különösen az alábbi 1. ajánlás tükrözi,

AJÁNLJA, hogy Litvánia 2017-ben és 2018-ban tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. Folytasson a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciók ágának követelményeivel összhangban levő költségvetési politikát, hogy 2018-ban továbbra is teljesítse középtávú költségvetési célját, figyelembe véve a rendszerszintű nyugdíjreform végrehajtásával összefüggésben kapott engedményeket és a strukturális reformok végrehajtásával összefüggésben engedélyezett átmeneti eltérést. Javítsa az adózási fegyelmet és szélesítse az adóalapot olyan forrásokkal, amelyek kevésbé fogják vissza a növekedést. Tegyen lépéseket a nyugdíjakhoz kapcsolódó középtávú költségvetés-fenntarthatósági kihívások kezelésére.
2. Hatékony aktív munkaerőpiaci intézkedések és felnőttoktatás révén tegyen lépéseket a készséghiányok megszüntetésére, valamint a tanításban és a felsőoktatásban a minőség jutalmazása révén javítsa az oktatási eredményeket. Javítsa az egészségügyi ellátórendszer teljesítményét a járóbeteg-ellátás, a betegségmegelőzés és a megfizethetőség erősítése révén. Javítsa a szociális biztonsági háló megfelelőségét.
3. Hozzon intézkedéseket a termelékenység erősítésére az állami beruházások hatékonyságának javítása és azoknak az ország stratégiai céljaival való jobb összekapcsolása révén.

Kelt Brüsszelben, 2017. július 11-én.

a Tanács részéről

az elnök

T. TÖNISTE

⁽¹⁾ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerint.